

Brief aan de kabinetsinformatateur

Zeer geachte heer Donner,

Graag richt de Bisschoppenconferentie van de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland zich tot u om uw aandacht te vragen voor enkele zaken die van belang zijn bij de totstandkoming van een blauwdruk voor het regeringsbeleid van de komende vier jaar.

De Bisschoppenconferentie doet dat in de wetenschap dat de Rooms-Katholieke Kerk in Nederland deel uitmaakt van een wereldkerk, wier geloofswaarheden, tradities en geschiedenis zijn bepaald door de overtuiging dat zij een boodschap heeft, niet voor één volk, maar voor alle mensen van alle rassen, standen, rangen en talen. De Kerk weet zich dan ook betrokken bij het leven en lijden van velen overal op aarde op tal van wezenlijke momenten in hun bestaan.

De Nederlandse bisschoppen zijn zich bewust van het feit dat de Kerk en de staat twee van elkaar te onderscheiden, van elkaar onafhankelijke en zelfstandige entiteiten zijn. De Kerk koestert haar zelfstandigheid en vraagt van de staat eerbiediging daarvan binnen het kader van de wet. Tezelfdertijd constateren de bisschoppen dat Kerk en staat raakvlakken hebben in hun werkzaamheden ten behoeve van het persoonlijke en maatschappelijke welbevinden van een ieder die zich in Nederland bevindt.

Het moet de Bisschoppenconferentie echter van het hart dat het haar heeft gestoord dat de regering in de afgelopen jaren het belang

van godsdienst voor de samenleving ernstig heeft onderschat. De gedachte leek te zijn dat geloof, godsdienst en/of levensbeschouwing een louter individuele aangelegenheid is/zijn zonder enige maatschappelijke betekenis. Deze door de regering uitgedragen opvatting, die in elk geval impliciet van een algemene geldigheid werd geacht, doet geen recht aan het belang van zingeving en -beleving in het menselijke en maatschappelijke bestaan. Bovendien is een dergelijk a-religieus standpunt als overtuiging net zo subjectief als een godsdienstige overtuiging.

De Kerk weet zich de verdedigster en vertolkster van universeel geldende waarden die van groot en fundamenteel belang zijn voor tal van maatschappelijke aangelegenheden. De inrichting en het bestuur van de samenleving hebben behoefte aan meer dan louter economische en technocratische overwegingen, hetgeen de Bisschoppenconferentie eerder heeft bepleit, maar helaas tot op heden grotendeels tevergeefs. Bezieling en permanente herbronning zijn noodzakelijk om regeringsbeleid verder te doen geraken dan het terugdringen van het financieringstekort en de vervulling van materiële behoeften. Er is meer nodig dan

het streven naar een zo groot mogelijke welvaart.

De geestelijke kaalslag van de afgelopen decennia is de samenleving opgebroken en inhoudelijk zijn de mensen veel tekort gekomen. Een indicatie daarvan is de snelle electorale opkomst van politieke bewegingen die sterk appelleren aan de gevoelens van maatschappelijke onvrede en ongenoegen. Deze ontwikkeling is gepaard gegaan met een ongekende dramatiek.

De Bisschoppenconferentie spreekt dan ook als haar belangrijkste wens uit dat in de komende periode, meer dan in het verleden het geval is geweest, Kerk en staat elkaar zullen weten te vinden in zaken die beide aanbelangen en dat zij elkaar over en weer informatie en wijsheid kunnen aandragen. Een betere communicatie tussen beide is volgens de Bisschoppenconferentie wenselijk. De bisschoppen denken daarbij aan de mogelijkheid van een vorm van regelmatig overleg tussen een regeringsdelegatie en een delegatie van de Bisschoppenconferentie, alsmede aan overleg tussen een regeringsdelegatie en een delegatie van de gezamenlijke kerken, over zaken van gemeenschappelijk belang, waaraan mogelijk ook kan worden samengewerkt. Een dergelijk overleg past in een cultureel klimaat waarin aandacht voor de kwaliteit van het leven en voor goed burgerschap noodzakelijk is, maar die helaas vaak ontbreekt.

In het perspectief van een toenemende belangstelling voor zaken waarin levensbeschouwing en religie een geprononceerde rol vervullen, vragen wij uw aandacht voor een vijftal aangelegenheden waarin naar onze mening de waarden die de Kerk vertolkt, dienen te worden herkend.

– Van groot belang achten wij de ontwik-

kelingen rondom het begin en het einde van het menselijk leven, welke ontwikkelingen ons in menig opzicht zorgelijk stemmen. Inzake medisch-ethische kwesties is de regering in de afgelopen jaren te ver doorgeschoten in een liberaliserende tendens, onder meer met de euthanasie- en de embryowetgeving. De onaantastbare waardigheid en de absolute beschermwaardigheid van het menselijk leven zijn in het gedrang gekomen door een maximalisering van de ontplooiingsmogelijkheden van individuen en van de individuele keuzevrijheid. De staat zou er goed aan doen de internationale kritiek op het euthanasiebeleid ter harte te nemen en consequenties te trekken uit de toenemende scepsis van de medische beroepsgroepen ten opzichte van dat beleid. Daarnaast is er de kwestie van de aanvaarding door het parlement van de mogelijkheid tot het zogenaamde 'homohuwelijk', waardoor een wezenlijk fundament van de scheppingsordening en een eeuwenlang cultuurgegeven van de mensheid op ernstige wijze zijn aangetast.

– De zorg verdient een prominente plek in het publieke debat en over de toenemende aandacht hiervoor in de politiek. De zorg moet echter niet alleen technisch, maar vooral ook persoonsgericht en kwalitatief worden versterkt. Meer aandacht is gewenst voor de wijze waarop de steeds ouder wordende westerse mensen zin kunnen blijven geven aan hun bestaan en voor het doorbreken en voorkomen van het maatschappelijk isolement waarin mensen door ziekte of ouderdom kunnen komen te verkeren. Ook de positie van zwakke en kwetsbare groepen, zoals van psychiatrische patiënten, behoeft de aandacht van de regering.

– Het onderwijs verdient evenzeer ernstige aandacht van het nieuwe kabinet. Scholen en universiteiten dienen gemeen-

schappen te zijn waarin en waardoor waarden worden overgedragen. Goed onderwijs strekt tot meer dan alleen de verwerving van een bepaalde hoeveelheid kennis en vaardigheid. De overdracht van waarden is derhalve ook pedagogisch relevant. Het vormende karakter van het onderwijs helpt jonge mensen uit te groeien tot volwassen mensen. De staat dient dan ook blijvend de voorwaarden te scheppen om de verwezenlijking van de taken van de scholen en universiteiten mogelijk te maken. Ook moet de staat oog hebben voor het belang van de identiteit van onderwijsinstututen en -vormen. Het veelkleurige palet dat in dezen in Nederland bestaat, is maatschappelijk een verworvenheid die niet teniet mag worden gedaan.

– Armoede lijkt in onze samenleving een relatief begrip te zijn geworden. Extreme, levensbedreigende armoede komt in Nederland niet voor. Er zijn echter wel allerlei consequenties waarneembaar van de verschillen in de verdeling van de rijkdom. Zo zijn er grote groepen mensen die als gevolg van een zwakke inkomenspositie maatschappelijk dreigen te worden gemarginaliseerd. Er is sprake van maatschappelijke uitsluiting door een gebrek aan contacten. De bisschoppen vragen om effectieve maatregelen tot verbetering van het lot van 'de arme kant van Nederland' en wijzen erop dat juist ten aanzien van dit onderwerp er een gezamenlijke taak lijkt te zijn weggelegd voor Kerk en staat.

– Het besef mag niet worden veronachtzaamd dat Nederland een onderdeel vormt van een groter geheel en deel uitmaakt van vele internationale verbanden, waaronder de Europese Unie, die onder meer wordt geschaagd door een verbondenheid van vele eeuwen christendom. Solidariteit, gerechtigheid, vrede en zorg voor de schep-

ping dienen ook op mondiaal niveau te worden gepraktiseerd. Asielzoekers die om redenen van oorlogsgeweld of politieke vervolging huis en haard hebben verlaten, dienen ruimhartig tot ons land te worden toegelaten. De consequenties van de mondialisering moeten ook op nationaal niveau onder ogen worden gezien. Daartoe is het respecteren en onderstrepen van de afzonderlijke kerken en godsdienstige groeperingen nodig. De kerken zetten zich in voor de armsten; trachten in gebed, in een sfeer van rust en onthaasting, een klimaat van vrede te creëren; en staan open voor andere culturen en voor dialoog en verzoening. Leren leven in een multiculturele context en interreligieuze dialoog zijn een noodzaak geworden. De consequenties van de veranderingen die zich in de samenleving voltrekken, zijn zo groot dat een bezinningsproces van Kerk en staat gezamenlijk in dezen voor de hand ligt. Er dienen wegen te worden gezocht waarlangs de van belang zijnde waarden dienen te worden gepraktiseerd.

Wij hopen dat u bij uw werkzaamheden niet enkel de financieel-economische kaders van het regeringsbeleid zorgvuldig zult bewaken, maar met name ook oog zult hebben voor de punten die wij bovenstaand onder uw aandacht hebben gebracht en die natuurlijk vragen om een politieke vertaling. Wij houden ons van harte aanbevelen voor regelmatig overleg over algemene en bijzondere aangelegenheden met het kabinet dat uiteindelijk zal worden gevormd op basis van onder meer uw werkzaamheden.

Wellicht ten overvloede wijzen wij u er nog op dat het Rooms-Katholiek Kerkgenootschap deel uitmaakt van het Interkerkelijke Contact in Overheidszaken, alsmede van de Raad van Kerken, en dat de Bisschoppenconferentie derhalve de brieven onder-

schrijft die deze gremia aan u zullen richten. Wij wijzen ook op de onlangs door de Raad van Kerken uitgegeven brief inzake het dringende allochtonenvraagstuk.

U veel wijsheid wensend en Gods zegen over uw werk ten dienste van de Nederlandse samenleving,

groet u vriendelijk namens de Bisschoppenconferentie,

in Christo,

Utrecht, 23 mei 2002

ADRIANUS KARDINAAL SIMONIS

*voorzitter Nederlandse
Bisschoppenconferentie*